

DOI: 10.46340/eppd.2020.7.6.44

Margarita Nebesna

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1022-6161>

Scientific institute of public law, Kyiv, Ukraine

THE PROCEDURE FOR ADOPTING ADMINISTRATIVE ACTS OF REGULATORY BODIES IN THE SPHERE OF TAXATION

Маргарита Небесна

Науково-дослідний інститут публічного права, м. Київ, Україна

ПРОЦЕДУРА ПРИЙНЯТТЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ АКТІВ КОНТРОЛЮЮЧИХ ОРГАНІВ У СФЕРІ ОПОДАТКУВАННЯ

The article considers the essence of the procedure of adoption of administrative acts of controlling bodies in the sphere of taxation. Scientific views on the concept and features of the terms «procedure» and «administrative procedure» are analyzed. The author's definition of the concept «procedure of adoption of administrative acts of controlling bodies in the sphere of taxation» is given. The stages (initiation of an administrative case, preparation of an administrative case for consideration, resolution of an administrative case) of the procedure of adoption of administrative acts of controlling bodies in the sphere of taxation are singled out and characterized. The author's understanding of the category «stages of the procedure of adoption of administrative acts of controlling bodies in the sphere of taxation» is offered.

Keywords: procedure, administrative acts, regulatory bodies, taxation, taxpayers, tax legislation.

Постановка проблеми. Контролюючі органи у сфері оподаткування в межах своїх повноважень приймають адміністративні акти у формі рішень. Ці рішення є обов'язковими для виконання підвладними суб'єктами податкових правовідносин. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває питання чіткої регламентації процедурного аспекту цих відносин, оскільки саме від процедури прийняття адміністративних актів контролюючих органів у сфері оподаткування залежить якість таких актів, їх здатність у повній мірі регулювати податкові відносини.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У юридичній науці питанням процедур прийняття адміністративних актів присвячені праці таких вчених, як В.Б. Авер'янов, О.Ф. Андрійко, Ю.П. Битяк, А.О. Селіванов, В.І. Кікінчук, О.В. Кузьменко, О.С. Лагода, О.І. Миколенко, С.С. Овчарук, В.П. Тимошук, М.М. Тищенко, Г.В. Фоміч, А.М. Школик, А.В. Щерба та ін. Однак процедурі прийняття адміністративних актів контролюючих органів у сфері оподаткування приділено недостатньо уваги, що й зумовлює актуальність обраної теми дослідження.

Метою статті є з'ясування сутності та особливостей процедури прийняття адміністративних актів контролюючих органів у сфері оподаткування.

Виклад основного матеріалу дослідження. Правова процедура як комплексне правове явище пронизує всі сторони існування суспільства і забезпечує регулювання суспільних відносин у багатьох сферах. Той факт, що процедура дуже вдало підходить для регулювання відносин, в яких особливо важлива формальна визначеність, обумовлює її важливе місце в механізмі правового регулювання. Опинившись у цьому «специфічному середовищі», процедура набуває таких специфічних властивостей, як урегульованість нормами права, структурованість правовими відносинами, спрямованість на правовий результат тощо. Поява таких нових ознак, а точніше кажучи, видозміна вже існуючих під впливом особливого середовища є підставою для появи правової процедури¹.

¹ Помазуев, А. Е. (2007). Административные процедуры доступа граждан к публичной информации: дисертация на соискание научной степени кандидата юридических наук. Екатеринбург: Уральская государственная юридическая академия, 14.

У термінологічній літературі під процедурою розуміється ряд яких-небудь дій¹; хід виконання чого-небудь²; офіційно встановлений чи узвичаєний порядок здійснення, виконання або оформлення чого-небудь³; встановлений порядок розгляду та ведення якої-небудь справи⁴; офіційно встановлений чи прийнятий за звичаєм порядок, послідовність дій для здійснення або оформлення певних справ⁵; порядок розгляду, обговорення, виконання ряду послідовних заходів, дій у якій-небудь складній справі⁶. «Юридична енциклопедія» визначає процедуру (франц. *procedure*, від лат. *procedere* – просуватися) як порядок, наступність, послідовність у вчиненні відповідних дій для досягнення певного результату. З правової точки зору, процедура – це врегульований законом, іншими нормативно-правовими актами порядок, який складається з послідовних дій і спрямований на досягнення правового результату. Сутність правової процедури зумовлена характером матеріального правового відношення, реалізації якого вона служить⁷.

Правова процедура характеризується такими ознаками: 1) це попередньо визначена модель її застосування у реальному житті, через яку досягається необхідний результат; 2) юридична сила, тобто норми, що визначають процедурну діяльність, закріплені у законі, як і основні; 3) межі регулятивного «впливу» процедурних норм; 4) синхронність, тобто з виникненням основної норми відразу приймається процедурна; 5) законність – відповідність процедури нормативній моделі, закріпленій у нормативно-правовому акті; е) ознака демократизму правової процедури стосується тільки тих, які є шляхом до реалізації владних відносин⁸. Отже, процедура – це офіційно встановлений порядок здійснення певної діяльності.

Прийняття адміністративних актів є складовою адміністративної процедури. О.Р. Мандюк слушно зауважує, що сьогодні процедуру прийняття індивідуальних адміністративних актів врегульовано на дуже низькому рівні, а загальне процедурне законодавство, в якому було б достатньо детально визначено це питання, досі відсутнє, хоча в більшості європейських країн прийнято адміністративно-процедурні акти загального характеру, що діють вже протягом тривало часу. У зв'язку з цим, органи публічної адміністрації в Україні часто самі встановлюють правила прийняття індивідуальних адміністративних актів для себе. Така ситуація призводить до того, що органи публічної адміністрації максимально спрощують власні вимоги до процедури прийняття індивідуальних адміністративних актів, що, своєю чергою, негативно впливає на права та законні інтереси приватних осіб⁹.

Нині, з метою врегулювання на законодавчому рівні великої кількості процедурних відносин в управлінській діяльності органів публічної влади, розроблено проект Закону України «Про адміністративну процедуру», який перебуває на розгляді у Верховній Раді України. Цей Закон має стати «загальним» нормативно-правовим актом, що запровадить якісно новий рівень законодавчої регламентації процедур зовнішньо-управлінської діяльності органів виконавчої влади і органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб та інших суб'єктів, які законом уповноважені здійснювати владні управлінські функції, та захисту прав і законних інтересів фізичних та юридичних осіб у відносинах із державою¹⁰.

Серед науковців не існує єдності думок з приводу визначення поняття «адміністративна процедура». Адміністративні процедури називають порядком діяльності¹¹, послідовно

¹ Бусел, В. Т. (ред.) (2002). *Великий тлумачний словник сучасної української мови*. Київ: Ірпінь: Перун, 997.

² Яременко, В., Сліпушко, О. (ред.) (2003). *Новий тлумачний словник української мови: у 4х томах*. Київ: Аконіт, 3, 828.

³ Сліпушко, О. (ред.) (2007). *Новий словник іноземних слів*. Київ: Аконіт, 63.

⁴ Кожушко, О. (1987). *Сучасний енциклопедичний словник*. Москва: Наука, 88.

⁵ Мельничук, О.С. (ред.) (1977). *Словник іноземних слів*. Київ: Українська радянська енциклопедія, 557.

⁶ Комаров, Л.Н. (ред.) (1990). *Словарь иностранных слов*. Москва: Русский язык, 572.

⁷ Шемшученко, Ю. С. (ред.) (2003). *Юридична енциклопедія: В 6 томах*. Київ: Українська енциклопедія, 5: П-С, 185-186.

⁸ Лагода, О. С. (2007). *Адміністративна процедура: теорія і практика застосування: дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук*. Ірпінь: Національний університет державної податкової служби України, 13.

⁹ Мандюк, О. Р. (2017). *Індивідуальні адміністративні акти: теорія та практика застосування: дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук*. Львів: Національний університет Львівська політехніка, 115-116.

¹⁰ *Проект Закону Про адміністративну процедуру, 2020* (Верховна Рада України). *Офіційний сайт Верховної Ради України* <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=68834 t> (2020, листопад, 12).

¹¹ Демський, Е. Ф. (2008). *Адміністративне процесуальне право України: Навчальний посібник*. Київ: Юрінком Інтер, 134-135.

здійснюваною діяльністю¹, порядком розгляду й розв'язання² та вирішення індивідуальних справ³. Невід'ємним атрибутом адміністративних процедур різні дослідники вважають те, що встановлені законодавством⁴, нормативно врегульовані⁵, встановлені нормами адміністративно-процесуального права⁶ або врегульовані адміністративно-процедурними нормами⁷. Нам імпонують визначення поняття «адміністративна процедура», запропоновані А.М. Школик та О.Ю. Салмановою. А.М. Школик адміністративну процедуру визначає як закріплений нормами адміністративного права порядок вчинення дій органами публічної адміністрації⁸. О.Ю. Салманова під адміністративною процедурою розуміє сукупність послідовних дій суб'єкта владних повноважень з реалізації поставлених перед ним завдань, що здійснюється у чіткій відповідності із законодавством та спрямована на забезпечення реалізації прав, свобод та законних інтересів фізичними та юридичними особами⁹.

Процедура прийняття адміністративних актів контролюючих органів у сфері оподаткування складається з певних стадій. С.Т. Гончарук зазначає, що стадія – це відносно самостійна сукупність послідовно здійснюваних, взаємопов'язаних процесуальних дій, які об'єднані метою отримання певного юридичного результату¹⁰. О.В. Кузьменко характеризує стадію як відносно самостійну частину послідовно здійснюваних процесуальних дій, яка разом із загальними завданнями має притаманні тільки їй цілі й особливості, що стосуються учасників процесу, їх прав та обов'язків, термінів здійснення процесуальних дій і характеру процесуальних документів, які оформлюються у відповідному адміністративному акті¹¹. О.Ю. Салманова розглядає стадії процедур як сукупність відносно самостійних взаємопов'язаних за цілями та завданнями процедурних дій, що реалізуються компетентними суб'єктами з метою прийняття правового акта та характеризуються певною завершеністю¹². Кожна стадія має відносно самостійне, але підпорядковане загальній меті процесуальне завдання, що зумовлює, з одного боку, належність стадії до загальної системи процесу, а з іншого – якісні особливості стадії як досить самостійного явища¹³. Стадії наслідують одна одну, і кожна попередня стадія закладає основу для наступної. Стадії відрізняються одна від одної за своїми цілями, завданнями, колом учасників, спектром процесуальних дій, правовими наслідками проходження стадії тощо¹⁴.

В адміністративно-правовій науці відсутній єдиний підхід щодо стадій прийняття адміністративних актів. Так, А.М. Школик серед стадій процедур прийняття адміністративних актів виділяє такі: 1) порушення адміністративної справи; 2) підготовка та розгляд адміністративної справи; 3) прийняття індивідуального адміністративного акта; 4) оскарження індивідуального

¹ Талапина, Э. В. (2002). Административные процедуры и право. *Журнал российского права*, 4, 4.

² Галуцько, В.В., Олефір, В.І., Пихтін, М.П. (2011). *Адміністративне право України у 2 томах*. Херсон: Херсонська міська друкарня, 276.

³ Лагода, О. С. (2007). Адміністративна процедура: теорія і практика застосування: *автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук*. Ірпінь: Національний університет державної податкової служби України, 9.

⁴ Галуцько, В. В., Олефір, В. І., Пихтін, М. П. (2011). *Адміністративне право України у 2 томах*. Херсон: Херсонська міська друкарня, 276.

⁵ Талапина, Э. В. (2002). Административные процедуры и право. *Журнал российского права*, 4, 4.

⁶ Демський, Е. Ф. (2008). *Адміністративне процесуальне право України: Навчальний посібник*. Київ: Юрінком Інтер, 134-135.

⁷ Миколенко, О. І. (2011). Місце адміністративного процедурного права в системі юридичних знань та системі права України: *автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук*. Запоріжжя: Класичний приватний університет, 29.

⁸ Школик, А. М. (2007). *Порівняльне адміністративне право: Навчальний посібник для юридичних факультетів та факультетів міжнародних відносин*. Львів: ЗУКЦ, 123.

⁹ Салманова, О. Ю. (2016). *Правові акти в управлінській діяльності Національної поліції України*. Харків: Панов, 255.

¹⁰ Гончарук, С. Т. (2004). *Основи адміністративного права України: навчальний посібник*. Київ: Аванпост-прим, 93.

¹¹ Кузьменко, О. В. (2005). *Теоретичні засади адміністративного процесу: монографія*. Київ, 17.

¹² Салманова, О. Ю. (2016). *Правові акти в управлінській діяльності Національної поліції України: монографія*. Харків: Панов, 258.

¹³ Дегтярева, Е. А. (2007). Административные процедуры: *автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук*. Ростов-на-Дону: Ростовский юридический институт МВД России, 18.

¹⁴ Губерська, Н. Л. (2015). Стадії адміністративних процедур: поняття та види. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право*, 32, 13.

адміністративного акта; 5) виконання індивідуального адміністративного акта¹. Ю.П. Битяк визначає наступні стадії адміністративно-процесуальної діяльності: 1) стадія аналізу ситуації, в ході якої збирають та фіксують інформацію про фактичний стан справ, реальні факти, оцінюють перспективу подальшого руху справи, приймають рішення про необхідність такого руху; 2) стадія прийняття рішення у справі, в ході якої дають юридичну оцінку зібраної інформації, повно та всебічно досліджують матеріали справи з метою встановлення об'єктивної істини, приймають конкретне рішення; 3) стадія оскарження або опротестування рішення у справі; 4) стадія виконання прийнятого рішення, в ході якої логічно завершується діяльність у адміністративній справі². В.Б. Авер'янов виокремлює такі стадії порядку прийняття правових актів управління: 1) підготовка акта; 2) прийняття рішення; 3) доведення акта до відома виконавців та заінтересованих осіб³. Є.О. Дегтярьова стверджує, що адміністративні процедури індивідуального регулювання реалізуються в рамках чотирьох стадій адміністративного процесу: 1) порушення адміністративної справи; 2) встановлення фактичної та юридичної основи справи; 3) розгляд справи по суті компетентним органом і прийняття рішення у справі; 4) оскарження рішення у справі⁴. В.П. Тимошук вважає, що процедура прийняття адміністративних актів складається з таких стадій: 1) ініціювання та відкриття провадження; 2) підготовка адміністративної справи до розгляду та вирішення; 3) розгляд та вирішення адміністративної справи (прийняття адміністративного акта); 4) оскарження адміністративного акта (факультативна стадія)⁵.

На наш погляд, найбільш обґрунтованим є виділення таких стадій процедури прийняття адміністративних актів контролюючих органів у сфері оподаткування: 1) порушення адміністративної справи; 2) підготовка адміністративної справи до розгляду; 3) вирішення адміністративної справи. Виділення стадії оскарження адміністративних актів є помилковим, оскільки оскаржити можна лише вже прийнятий акт, тобто оскарження акту знаходиться поза процедурою його прийняття. Аналогічна позиція має використовуватися і щодо виконання адміністративних актів. В цьому питанні варто звернути увагу на те, що важливість виконання акта є беззаперечною та часто необхідною умовою реалізації прийнятого акта, проте це не свідчить, що такі дії є стадією адміністративної процедури прийняття індивідуального адміністративного акта. Навпаки, переконливішою є позиція, відповідно до якої виконання акта не може розглядатися як стадія його прийняття, адже очевидно, що виконуватися може лише прийнятий акт. Не доцільно виділяти і таку стадію як доведення акта до відома виконавців та заінтересованих осіб, адже з самої назви стадії випливає, що здійснюється доведення до відома вже прийнятого акта, а не його проекту. Отже, доведення до відома акта є необхідною передумовою вступу його в дію, проте не може розглядатися стадією його прийняття⁶.

Першою стадією процедури прийняття адміністративних актів контролюючих органів у сфері оподаткування є порушення адміністративної справи. На цій стадії збирається і фіксується інформація про фактичний стан справ, реальні факти, оцінюється перспектива подальшого руху справи, ухвалюється рішення про необхідність такого руху⁷. Завдання цієї стадії полягає у перевірці підстав, необхідних для порушення адміністративної справи. Юридичною підставою порушення адміністративної справи є наявність правової норми, яка надає такі повноваження контролюючому органу. Фактичною підставою є конкретні обставини, за наявності яких контролюючий орган може порушити справу⁸. Порушення адміністративної справи має певні особливості залежно від того,

¹ Школик, А. М. (2007). *Порівняльне адміністративне право: Навчальний посібник для юридичних факультетів та факультетів міжнародних відносин*. Львів: ЗУКЦ, 129.

² Битяк, Ю. П., Гаращук, В. М., Дьяченко, О. В. (2005). *Адміністративне право України: підручник*. Київ: Юрінком Інтер, 213.

³ Авер'янов, В. Б. (2004). *Адміністративне право України. Академічний курс. У двох томах*. Київ: Юридична думка, 1, 287-288.

⁴ Дегтярева, Е. А. (2007). *Административные процедуры: автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук*. Ростов-на-Дону: Ростовский юридический институт МВД России, 18.

⁵ Тимошук, В. П. (2010). *Адміністративні акти: процедура прийняття та припинення дії*. Київ: Конус-Ю, 73.

⁶ Мандюк, О. Р. (2017). *Індивідуальні адміністративні акти: теорія та практика застосування: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07*. Львів, 118-121.

⁷ Авер'янов, В. Б. (2004). *Адміністративне право України. Академічний курс. У двох томах*. Київ: Юридична думка, 1, 488.

⁸ Мандюк, О.Р. (2017). *Індивідуальні адміністративні акти: теорія та практика застосування: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07*. Львів, 121-123.

за чією ініціативою це відбувається. Так, порушення адміністративної справи може відбуватися як з ініціативи контролюючого органу, який це здійснює у зв'язку з виконанням своїх повноважень (наприклад, про обов'язок платника податків сплатити суму грошового зобов'язання, справа про адміністративне правопорушення), так і з ініціативи платника податків (наприклад, про розстрочення та відстрочення грошових зобов'язань або податкового боргу платника податків, індивідуальна податкова консультація). Ця стадія завершується складанням документа (наприклад, акт документальної перевірки, протокол про адміністративне правопорушення) на підставі якого в подальшому може бути прийнято адміністративний акт (наприклад, податкове повідомлення-рішення, постанова у справі про адміністративне правопорушення).

Другою стадією процедури прийняття адміністративних актів контролюючих органів у сфері оподаткування є підготовка адміністративної справи до розгляду. Завданням цієї стадії є створення необхідних передумов для належного розгляду справи. У зв'язку з цим на цій стадії контролюючий орган вирішує питання про необхідність витребування додаткових матеріалів чи певних відомостей¹. Це можуть бути документи, пов'язані із визначенням об'єктів оподаткування (податкових зобов'язань), первинні документи, реєстри бухгалтерського обліку, фінансової звітності, інші документи, пов'язані з обчисленням та сплатою податків і зборів. Відповідно до ст. 83 Податкового кодексу України матеріалами, які можуть бути підставами для висновків під час проведення перевірок, є: документи, податкова інформація, експертні висновки, судові рішення, податкові консультації².

Третьою стадією процедури прийняття адміністративних актів контролюючих органів у сфері оподаткування є вирішення адміністративної справи. На цій стадії досліджуються всі обставини справи, які мають значення для правильного її вирішення. За результатами розгляду контролюючим органом приймається адміністративний акт. Таким адміністративним актом може бути податкове повідомлення-рішення, податкова вимога, постанова у справі про адміністративне правопорушення, рішення про розстрочення та відстрочення грошових зобов'язань або податкового боргу платника податків тощо. Такі рішення повинні бути складені у письмовій формі, відповідним чином підписані та у випадках, передбачених законодавством, завірені печаткою такого контролюючого органу.

Висновки. Процедура прийняття адміністративних актів контролюючих органів у сфері оподаткування – це порядок вчинення дій контролюючого органу щодо прийняття рішень з питань оподаткування, що здійснюється у чіткій відповідності із законодавством та спрямована на забезпечення реалізації прав, свобод та законних інтересів фізичними та юридичними особами. Процедура прийняття адміністративних актів контролюючих органів у сфері оподаткування складається з певних стадій. Стадії процедури прийняття адміністративних актів контролюючих органів у сфері оподаткування – це сукупність відносно самостійних взаємопов'язаних за цілями та завданнями процедурних дій, що реалізуються контролюючими органами з метою прийняття рішень з питань оподаткування. Процедура прийняття адміністративних актів контролюючих органів у сфері оподаткування складається з трьох стадій: порушення адміністративної справи; підготовка адміністративної справи до розгляду; вирішення адміністративної справи. Процедура прийняття адміністративних актів контролюючих органів у сфері оподаткування характеризується певною специфікою (особливий суб'єктний склад, сфера правового регулювання). Чітка регламентація процедури прийняття адміністративних актів контролюючих органів у сфері оподаткування сприятиме створенню умов для реалізації прав, свобод та законних інтересів фізичними та юридичними особами та захистити їх від можливого зловживання владою посадовими особами.

References:

1. Pomazuev, A. E. (2007). *Administrativnie proceduri dostupa gragdan k publicnoi informacii* [Administrative procedures for citizens' access to public information]. Ekaterenburg. [in Russian].
2. Busel, T. V. (2002). *Velykyi tlumachnii slovník susasnoi ukrainskoi movi* [Large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language]. Irpin. [in Ukrainian].
3. Yaremenko, V. V., Slipushko, O. M. (2003). *Novyi tlumachnii slovník ukrainskoi movi* [New explanatory dictionary of the Ukrainian language]. Kyiv. [in Ukrainian].
4. Yaremenko, V. V., Slipushko, O. M. (2007). *Novii slovník inshomovnih sliv* [New dictionary of foreign words]. Kyiv. [in Ukrainian].

¹ Там само, 123.

² *Податковий кодекс України, 2010* (Верховна Рада України). *Офіційний сайт Верховної Ради України* <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>> (2020, листопад, 19).

5. Kozhushko, O. (1987). *Suchasni enciklopedicni slovník* [Modern encyclopedic dictionary]. Moscow: Nauka. [in Russian].
6. Melnichuk, O. S. (1977). *Slovník inozemních slov* [Dictionary of foreign words]. Kyiv. [in Ukrainian].
7. Komarov, L. N. (ed.) (1990). *Slovník inostaránních slov* [Dictionary of foreign words]. Moscow: Russian language. [in Russian].
8. Semsuchenko, O. S. (2003). *Yuridichna encyklopedia* [Legal encyclopedia]. Kyiv. [in Ukrainian].
9. Lagoda, O. S. (2007). *Administrativna procedura: teorija i practica zastosuvanya* [Administrative procedure: theory and practice of application]. Irpin. [in Ukrainian].
10. Manduk, O. R. (2017). *Individualni administrativni acti: teorija ta practica zastosuvanya* [Individual administrative acts: theory and practice of application]. Lviv. [in Ukrainian].
11. *Proekt zakonu pro administrativnu proceduru, 2020* (Verkhovna Rada Ukrayiny) [Draft Law on Administrative Procedure 2020 (Verkhovna Rada of Ukraine)]. *Ofitsiyyny sayt Verkhovnoyi Rady Ukrayiny* [The official website of the Verkhovna Rada of Ukraine]. <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=68834> (2020, November, 12). [in Ukrainian].
12. Demskii, E. F. (2008). *Administrativno procesualne pravo Ukrayiny* [Administrative procedural law of Ukraine]. Kyiv: Yurinkom. [in Ukrainian].
13. Talapina, E. V. (2002). Administrativnie proceduri i pravo [Administrative procedures and law]. *Ghurnal rossiiskogo prava* [Journal of Russian Law], 4, 3-13. [in Russian].
14. Galunko, V. V., Olefir, V. I., Pihtin, M. P. (2011). *Administrativne pravo Ukraini* [Administrative law of Ukraine]. Kherson: Khersonska miska drukarnya. [in Ukrainian].
15. Mikolenko, O. I. (2011). *Misce administrativnogo procedurnogo prava v sistemi yuridichnih znan ta sistemi prava Ukraini* [The place of administrative procedural law in the system of legal knowledge and the system of law of Ukraine]. Zaporizhzhia. [in Ukrainian].
16. Shkolik, A. M. (2007). *Porivnalne administrativne pravo* [Comparative administrative law]. Lviv. [in Ukrainian].
17. Salamanova, O. Y. (2016). *Pravovi acti v upravlinskiy diyalnosti Nacionalnoi policii Ukraini* [Legal acts in the management of the National Police of Ukraine]. Kharkiv. [in Ukrainian].
18. Goncharuk, S. T. (2004). *Osnovi administrativnogo prava Ukraini* [Fundamentals of administrative law of Ukraine]. Kyiv. [in Ukrainian].
19. Kuzmenko, O. V. (2005). *Teoreticni zasady administrativnogo procesu* [Theoretical principles of the administrative process]. Kyiv. [in Ukrainian].
20. Degtarova, E. A. (2007). *Administrativnie proceduri* [Administrative procedures]. Rostov-on-Don. [in Russian].
21. Guberska, N. L. (2015). Stadii administrativnih procedur: ponatya ta vidi [Stages of administrative procedures: concepts and types]. *Naukovii visnik Usghorodskogo nacionalnogo universitetu. Seria Pravo* [Scientific Bulletin of Uzhhorod National University. Law Series], 32, 11-15. [in Ukrainian].
22. Bitak, Y. P., Garashuk, O. V., Dyachenko, O. V. (2005). *Administrativnoe pravo Ukraini* [Administrative law of Ukraine]. Kyiv. [in Ukrainian].
23. Averyanov, V. B. (2004). *Administrativnoe pravo Ukraini. Academicni kurs* [Administrative law of Ukraine. Academic course]. Kyiv. [in Ukrainian].
24. Timoshuk, V. P. (2010). *Administrativnie acti: procedura priynatya ta pripivenya dii* [Administrative acts: procedure for adoption and termination]. Kyiv. [in Ukrainian].
25. *Podatkovii Kodeks Ukrayiny, 2010* (Verkhovna Rada Ukrayiny). [Tax Code of Ukraine, 2005 (Verkhovna Rada of Ukraine)]. *Ofitsiyyny sayt Verkhovnoyi Rady Ukrayiny* [The official website of the Verkhovna Rada of Ukraine]. <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>> (2020, November, 19). [in Ukrainian].